

"To dibi la, i te fən ye wa fən yərə t'i ye. Nka bə dibi la, i bə fən ye, fən yərə b'i ye". AMPJ Jémaaba Kənela Mariyamu Tarawele

BOKO KERENKENNEN

DIBIFARA

Boko 38

Kunnafonisəben Bamanankan na. Sigida : Lafiabugu, bolon 442, Kuma ka du la, Komini 4^{nan}

@ : dibifaramali@webmails.com, Ng : 645 96 22 / 639 83 13 Bamako - Mali ; Songo : Sefawari dɔrɔmɛ 40

Labolikuntigi : Yusufu Jalo

Setanburukalo San 2006

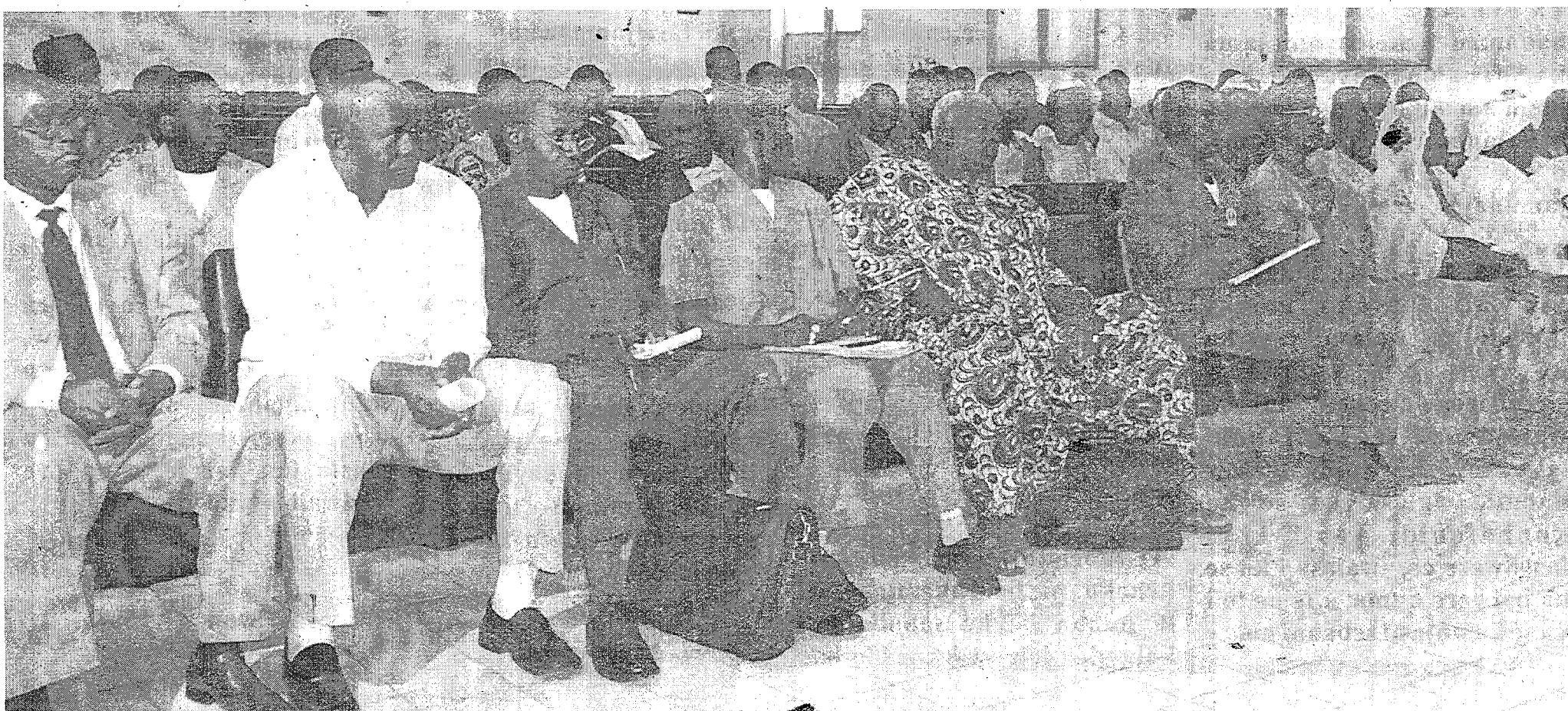
Setanburukalo tile 8, Baliku kalan Təgəladon Kərenkərənnən

KA KALANJE NI SƏBƏNNİ YIRIWA AN FAKANW NA

MINISTÈRE DE L'ÉDUCATION NATIONALE

ATELIER NATIONAL SUR L'ENVIRONNEMENT

LETTRE EN LANGUES NATIONALES

Setanburukalo tile 8, Balikukalan tøgøladon

Kalanko Minisiri ka kørøføka køjø ni Balikukalan Tøgøladon døgøkun jønajøw ye

N balima jamanadenw,

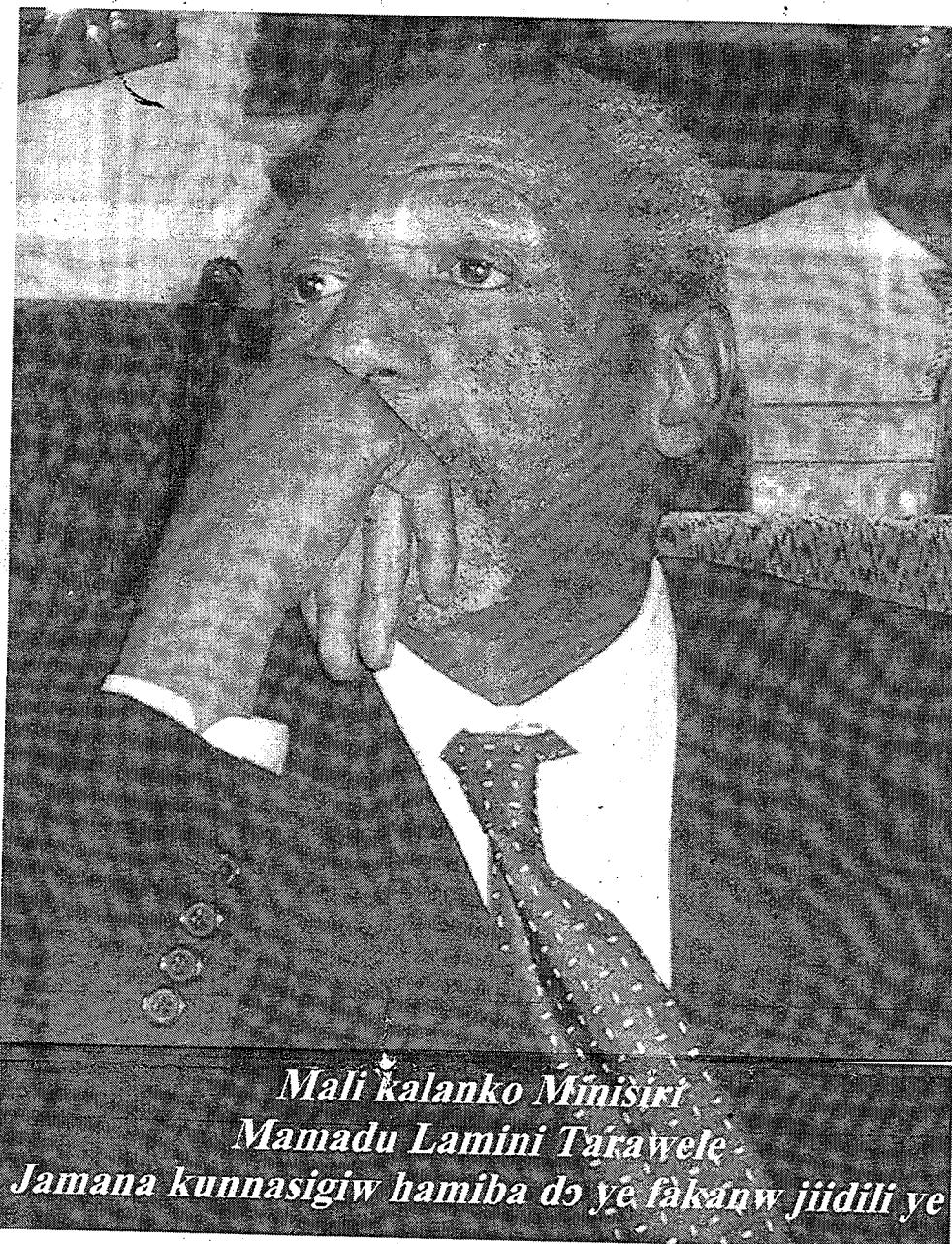
Dijne fan bøe fe, balikukalan tøgøladon jønajøw be senna. Mali y'a taw sigi døgøkun kelen kan k'a ta setanburukalo tile 1° la kaa taa a bila a tile 5 na. O jønajøw be ke jamana sigida bøe la.

Hukumuko nasira la ka køjø Fasokannakalan ka san tan nata baaraw ma, an ka jamana y'a sinsin fen min kan jønin, o ye kalanje ni søbenni senkørømadonni hakilina ye, n'o ye temesira ye min b'an deme ka møgø kalannen hake caya sigida kønø, ka sigida søbenko jiidi li sabati.

Jomtien ka San 1990 Dugumakalanko Lajeba temenen kø, Dakaru ka San 2000 Føkosøben dajiralen køfe, a man kan bilen, ka Fakannankalanko k'e bolokøføsen ye k'a da a kan, a ko be kisø kan.

Dugumakalanko dakunba dødon min be jøsin bøe ma : denw, denmisew, maakørøbaw. O kosøn, a kan an k'an kuntile a kalan sugu degelisira baaraw senkørømadonni ma walasa ka yøreta sabati, ka hadamaden kelen ani jama ka jønamaya sabati, ka jamanaden fos i ka bøkalanbaliya dingø kønø, bøe senka don jamanajøbaarawla.

2 Walasa ka se k'i mago je yiriwali feerøko nasira minenw na, walasa ka se ka porozew n'u jøgønnaw jønabøcogo feerøw durusi, walasa ka se ka lømini lakanani n'a jiidili feerøw dabali, walasa ka se ka kunnafonidi sabti i ni møgøwøre ce, walasa i ka se ka bøi yøre numa, a te je fo i ka se kalanje ni søbenni na.

Kalanje ni søbenni senkørømadonni, o be nøgøya don kunnafoni id i ni kunnafoni lasørøli la ka fara kumada lawarali kan.

Nin dakun fila min be kalanko la, olu de ye degeli suguya bøe jøsen kolomaw ye. O n'a ta bøe, nin dakun filaw te møgøw nafa fo ni sigida søbenko jiidira siraw fe minnu be ke sababu ye ka dønniø sørølenw nøgødon kalanw kelen køfe.

O kama, nin døgøkun in baara kolomaba bøna ke Lajeba døsigili ye, jamanadenw bøe be jøgøn sørømin kene kan, ka kuma lamini søbenko kan walasa møgøkalannen hake be caya sigida kønø.

O søbenko feere bøna den kønøni baarakeminønø la minnu be ke sababu ye kalanden jolenw ka se k'u ka

dønniø sørølenw labaara kalanje ni gafelabøsira fe, ka kunnafoni id i ni kunnafoni lasørøli la ka fara kumada lawarali kan.

Ni kalanje ni søbenni dakun in ma don ba la ka sigida søbenko jiidili, kalan kelenw nafa tøna kalanden jolenw magow je. Fen o fen mana ke a sira kan min te nin ye, o na ke nkøretulu ye.

Kalanden jolenw ka dønni sørølenw te ke fen nafama ye u bolo, fo n'u y'u magow je u la siraw fe minnu y'u yørew dingøw ye, n'u bøe sørøkøminønø koføka taa se jama yøre ka sekø ni døko ni hadamadenyako siraw jiidili ma.

Sigida søbenko sabatili, o bøna ni ladusuli walew ye min bøna møgøkalannen hake caya, o min y'an ka hamiba føløn'a ka lapiniba føløye.

A be ke bøe bolo wajibi ye sisøn, ka fakanw sankørtali baaraw don i ka keta føløw cela walasa jamanadenw ka yøreta ka sabati nin jømufangatile ni mara cømabolitile la.

Nin tile filaw sabatili be bøfen min na, o ye jamanadenw ka se ka ko ladila u yøre ye, ka ko ke u yøre ye, ka faamuya sørøu yøre ye, ka ko latige u yøre ye.

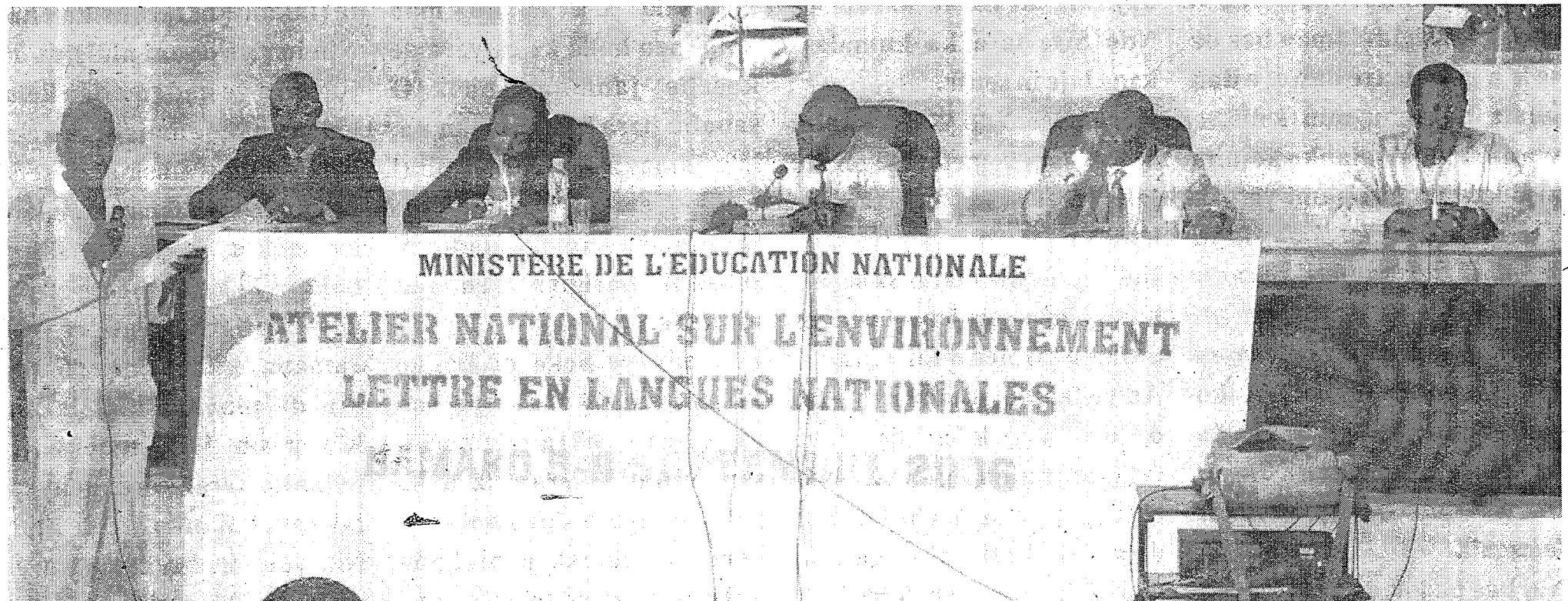
4 Kalanko Minisiriso, ka teme a bolo fara fila fe : Dugumakalanko Baarabolofara Nøemaayaso "DNEB" ani Balikukalan Baarada kørø Nøemaayaso "CNR-ENF", o y'a kandi nin sira kan wa ciya jøsørøli y'a ma wajibi ye ka køjø ni feere kisøma ye, min b'a lapini dabali jønjønø ka tige ka bøn ni jamajekuluw magow ye ; ka bøn hakilina ma min be sinsin balikukalanko kan.

Waleyø minnu bøna ke nin døgøkun ninnu kønø, olu bøna tali ke sigida søbenko n'a sabatili feerøw kan, minnu bøna a ko ladila ka je.

N be wele bila bøe ma, minisiriso baarakøøgøn bøe, kerøkerønenø la mara cømabolønø, fanga ka forobabaarada sigilenw, fon iserøw, jamanø kanubaganciø, an ka jønin ko kørø ka balikukalan sinsin fan bøe fe, o min ye yiriwali lakika jøsen ye.

Aw ni ce.

Setanburukalo tile 8, Balikukalan Togoladon KA KALANJE NI SÈBENNI YIRIWA AN FAKANW NA

San o san, Mali jamana bë balikukalan togoladon kéné sigi.

Dinan, 2006 San Setanburukalo tile 8 baara bolodalenw ka ca sabu dëgokun kelen bilalen don a koma.

Kabini Teheran (Iran jamana faaba) ka San 1965 Setanburukalao tile 8 Lajeba min y'a jira, ONU ka lapini kéné, ko ka kalanbaliya kele walasa soro ka jiidi. Mali jamana ma fosi bë a ka cesiri la. O koma, ninan, jamana nemaaaw ka baara bolodalen bennna laje dë kéné sigili ma Bamako Balikukalan Baarada koro la ka nesin sigida mögo kalannen hake cayali feerew ma.

Kéné Nëmaaya tun bë Mali Kalanko Minisiri ka Dankan fôlolo bolo n'o y'an Karamogo Baritelemi Togo ye. Kalanko Barada nemaa caman tun b'a kerefe ka fara UNESCO ka ciden kan. An Karamogo Togo ka koro, a y'a jira k'a fôko laje in ye Seli baaraw la belebele dë ye. O koson, don in

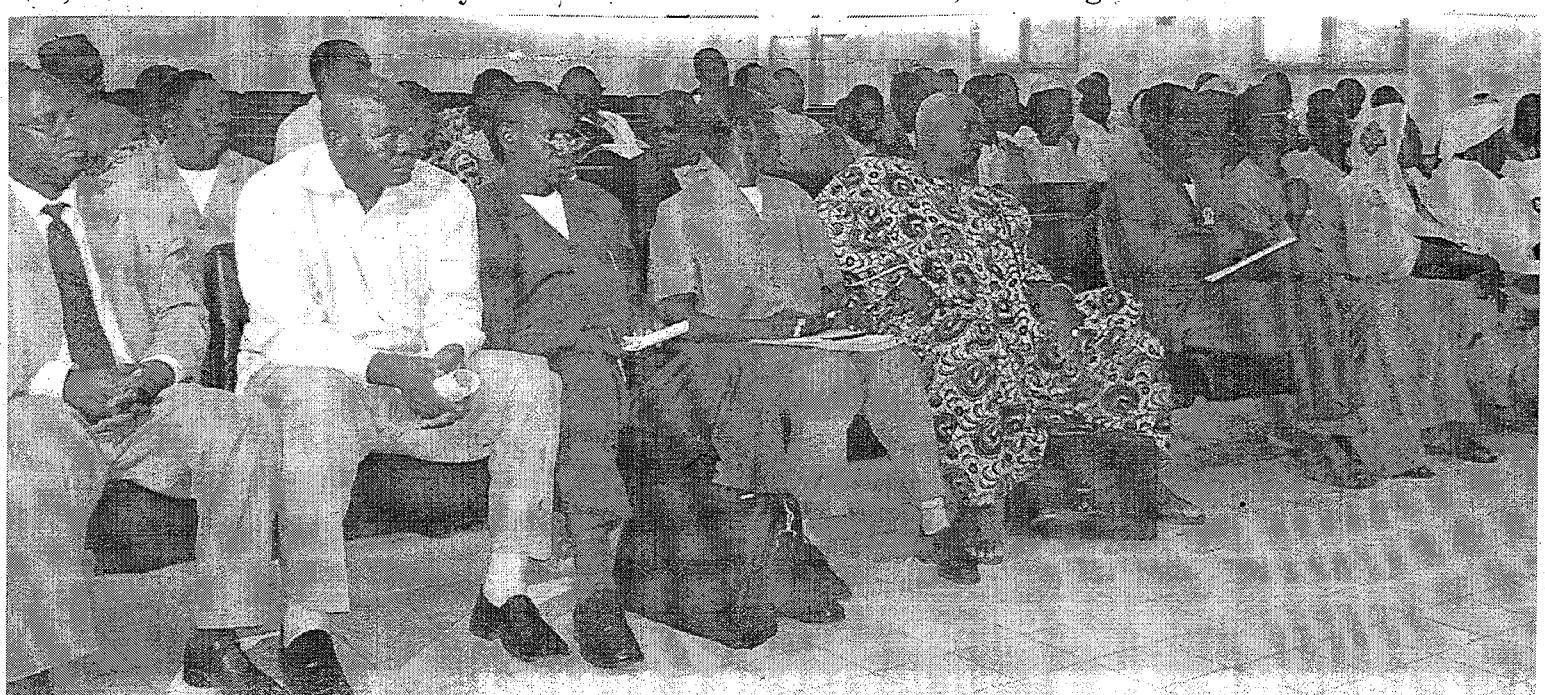
ka kan ka bila minen fereken kéné.

Hakilijakabô kéné don ka nesin kalanje ni sèbenni yiriwali ma fakanw na. A ka fôla, kun fosi têna ye

sorolenw sinsinni daga ye. Walasa ka lajéjama ladusu fakannakalanko baaraw la, a y'u hakili lajigin kelenw ka nô bilalenw na.

Fakannakalan sababu la, dë

geleyaw kofe, jaabi kolomaw sorola, minnu b'an ladusu ka ta fe dakun in sabatili la, n'o de fana bë ke sababu ye ka yiriwa senkorodon an ka sigidawla.

balikukalan na ni hakilifalen falen labenw ma sabati kalanden jolenw bolo walasa u ka se k'u ka dënni sorolenw don ba la u ka tile baaraw la u ka sigida kéné.

O feere de bë ke sababu ye, ka kalanko feerebaw kuncé, ka tila ka ke u ka dënniya

farala jamanaden mögo kalannen hake kan.

Dë farala Fakannakalanso ni dugumakalanso jolen hake kan. Sen kura minnu donnen don kalan këcogo feerew koro, fo k taa se seben labenni ma ka nesin fakannakalanko sabatili ma jamana kéné. A ko

korofe caman dajirala laje in senfe. Olu tun b'a ta fakanw jôda kan fasodennumanya ni afiriki ka kelenyasira boli ye fakanw fe.

Tile naani de kera laje in na Balikukalan Baarada koro Nëmaayada la Bamako.

Modibo Samakun Keyita

An ka mögo kalannenw hake caya sigida kéné walasa an kana segin kalanbaliya degun kéné.

Setanburukalo tile 8, Balikukalan tøgøladon

KA KALANJE NI SEBENNI JIIDI SIGIDA LA

Ninan setanburukalo tile 8 na, an ka sigidalamaa bëe bë se k'a fë ko taare bawo, a don bilala hukumu min kono, o y'an ka dugu kalanko komite ni duguden bëe hamieye. An k'a mafile : "ka kalanje ni sebenni yiriwa an fakanw na, o ye ka kalan ni ladamuko senkɔrɔmadon an ka dipenatige kono". A ko ganselikan dø ye "An ka balikukalan sankɔrɔta walasa ka sigida danbew lakana".

Nin bëe bë jøn de ye ? A fë an sigidalamögow ko te wa ? Duguba fara dugu misen kan.

Nin hakilina ninnu nafa dø

dajirala an na an karamög Ndo Sise fe a ka kumalase kono laje iñsenfe.

Karamög Ndo y'a ta kabini a kà seben jefeta kono labenfeere la ka taa se kalanje ni sebenni jiidiliminew ma. Asa sera a kao geleya sørølen n'a jaabi nafama sørølenw fana ma. An ye faamuya min sørøla, o de ye k'a fë ko, fakannakalan geleya bëe kofe (geleya bëe fen bë la. Hali dumuni keli n'a geleya don!), fen min ye laje yere sigikun ye, jaabi kolomaw sørøla a la jamana kono minnu b'an ladusu haali fakannakalan nøfe.

A jirala k'a fë ko maa kalannen hake ka ca yere de kosebe jamana kono. Osababu bora balikukalan na. Wa jamana fan caman fe (i n'a fë Cemena Komini kono Segu mara kono), kalanje ni sebenni basigira yen fan ninnu fe.

Fen min ye Seko ni Dønko Minisiriso ye, o ye nø belebele bila fakanw sankɔrɔtali baaraw la a ka gafekalanyøro sow jøtø. Cew ni musow damakeneni sigida yiriwali baaraw la, o fana ye fanga di fakannankalan ma. Nin bëe kofe, kunnafoniko nasira fe, jamana labølen don bi kunnafonidisøbenko

la (fakanw ni faransikan na).

Nin bëe ye dønni jinisira n'a jiidisira ye hadamaden kelen kelen bolo, jamajekulu kelen kelen bolo walasa a ka se ka faamuya sørøfen caman kan, ka se k'a ka yere ta sabati hakaja fo ka taa se a yere ka kow jalatigeli ma a yere ye.

Jamana kunnasigw bë fo, k'a da nin hakilina in kan k'a jøsin jamanadenw ka kalanko kerøkerønenya la fakannakalanko jiidili ma.

Nin yøro in bë an bëe wele cesiri la. Maa si kana to kønin ko in na bawo jamana ka jøtaa sira belebele don. Siga t'ala.

Yusufu Jalo

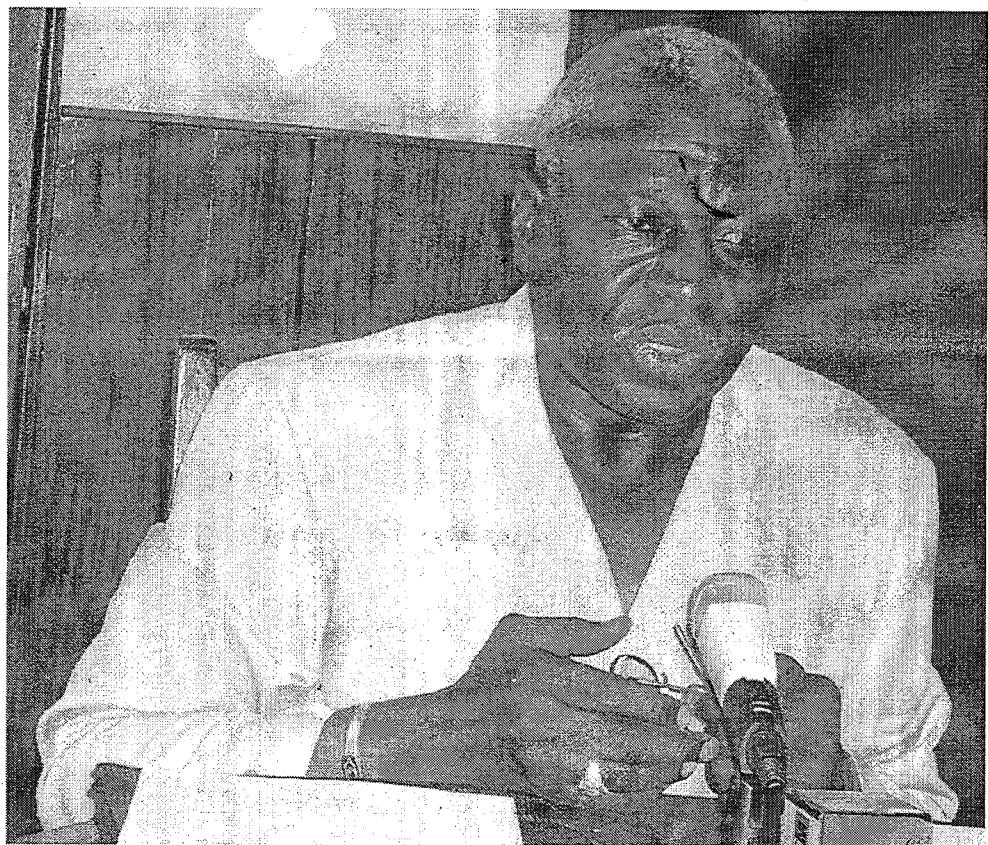
**Kalanje ni sebenni nafa te fë ka ban sigida ka jøtaa la.
An k'an cesiri sigida mögo kalannen hake ka caya.**

**Ka sigidalamögow lafaamuya kalan nafaw la,
an k'o k'an kuntilenna fôlø ye**

San 2001 Setanburukalo tile 8 - San 2006 Setanburukalo tile 8

“ACALAN” YE SAN 5 DAFA

Adama Samaseku bë nefsoli la

Setanburukalo tile 8 ye donba ye ka pësin balikukan ma. O cogo kelen na, donba don baarada dëw fana bolo i n'a fô “ACALAN”. Cogo di ?

San 2001 setanburukalo tile 8 don, jamana fanga téménen kunnasigiw, Peresidan Alifa Umaru Konare tun y'a pëkun ye, olu ye “ACALAN” sigili yamaruya, ka sira don a kôrø, a k'a ka ciyaw kë.

San 2001 setanburukalo tile 8 ka na a bila San 2006 setanburukalo tile 8 na, o jate ye san 5 ye. O b'a jira k'a fô ko “ACALAN” ye san 5 dafa.

O sanduurudafa hukumù de kôrø, “ACALAN” pëmaaw ye wele bila kunnafonilaselaw ma u ka na u ka je ka don in lapenamaya pëgën bolo.

O cogo de la, kunnafonilaselaw caman ye pëgën sôrø a kene kan.

Lapenamayali baaraw taara bila kumadajira kan k'a lase kunnafonilaselaw ma.

Kumadajira in tun bë “ACALAN” baarada kan. Hakilina jumenw nana n'a sigili ye ? Mun y'a dagayørø kë Bamako ye ? “ACALAN” yëre ye mun baarada sugu ye ? A ka baaraw bë pësin mun ma ? Jonw de y'a baara nafabøbagaw ye ? Munna kunnafonilaselaw bë wele san duuru téménen kôfè kana dô fô u yé “ACALAN” kan ?

Nin bëe tun ye jinikali ye kunnafonilaselaw tun bë se ka minnu tegun u yëre la.

“Nege tigëda ye fanda ye” wa Mëendan ye mëentigila ye”.

O sira kan, an Karamogø Adama Samaseku, n'ale de ye “ACALAN” pëmaaba ye, ale de ye kene in pëmaaya ta ka

maaw kunnafoni.

An karamogø Adama Samaseku da sera “ACALAN” nacogo ma o min tun ye Alifatile kunnasigiw hamiba ye jamana ka yiriwali sira kan.

Karamogø Samaseku ka fô la, hakilina in ma dan Mali kelen ma, a tara k'a pësin afiriki bëe ma. Dakun jumen ko don ? O ye Afiriki kan fëtaw ye.

A sigikun ye ka dabaliw tige ka afiriki kan fëtaw sankorëta, k'u ke baarakeminew ye dakun bëe la, k'u dondalali sabati ani ka ke sababu ye ka jamanaw ka bolodonjëgënbolo sinsin seko ni dënkø nasira la.

A baarada sigilen, ciya dëw de donna u kôrø. O ciya bëe waleyara u ka këne n'u bolodacogo ye fo ka na a se bi ma.

Waleyaba minnu këra ciya in senfe, o la kumaba dô ye ninnu

ye :

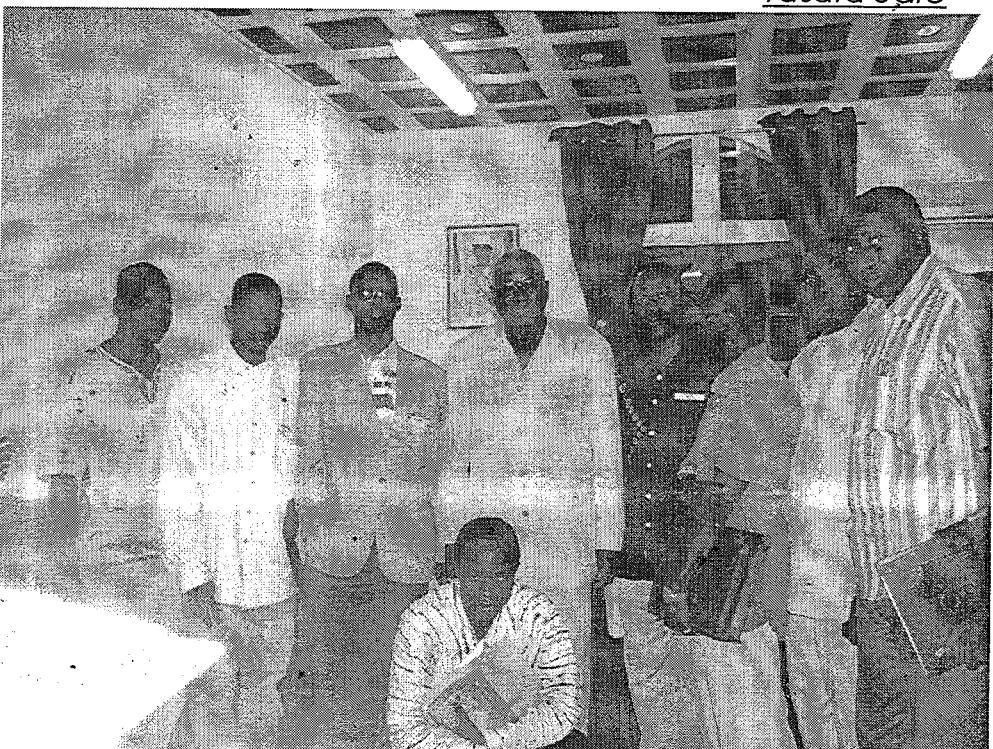
- San 2002 awirilikalo la, Lajeba sigira Bamako walassa ka jamanaden dënnitigiw, kanw lapasabagaw n'u ogonnaw fela jini a ko kan, San 2006 Zuwenkalo la, kurubonkarili dë këra Adisabeba ka pinan San 2006 ke Afiriki kanw tögëlasan ye. Nin waati fila furancë la, ko caman këra (an da bëna se olu ma kofè).

Kunnafonilaselaw ye jininkaliw da an Karamogø Samaseku ka nin pëföliw kan. Jaabi dira u kelen kelen ma.

Badenyaja tali kofè, kunnafonidikené in kuncera ni damugurifénw ni minfénw ye (sukaroma ko don dë).

An ka bëko nataw la, n'Ala senna, an ni “ACALAN” pëmaaw bëna je ka kunnafoni pereperelatigelenw di aw ma “ACALAN” kan k'a jeya.

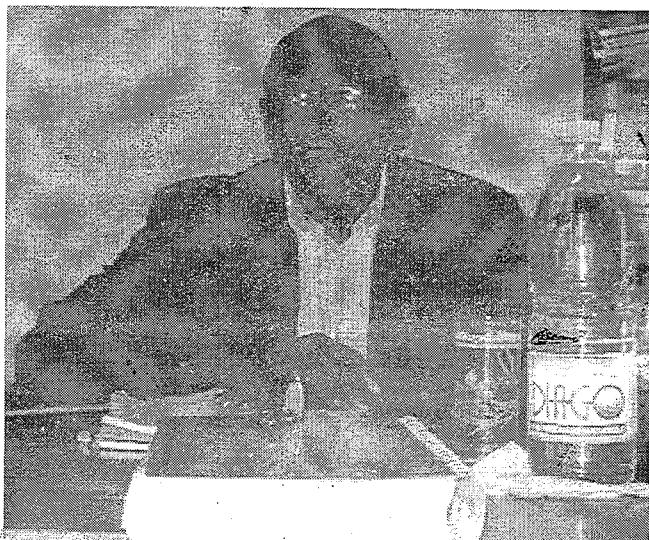
Yusufu Jalo

Adama Samaseku ni kunnafonilaselaw ye badenyaja dë ta Kumadajira kofè

Ka kalanje ni sebenni yiriwa an fakanw na, o ye ka kalan ani ladamuko juman senkörømadon an ka dijenatigë kôrø

Mamadu Lamine Hayidara, Fakanw lafasabaaw la belebele dɔ taar'i da!

Mamadu Lamine Hayidara binna 2006 san kalo 7nan tile12. Mali kanw donni lakɔlisow la, u ka ke dønniya lasekanw ye, lakɔlikaramogɔ minnu y'o tu tige, Mamadu Lamine Hayidara tun ye olu cε 12 dɔ ye.

Ko denmisèn ka kalan kun fɔlɔ ka nɔgɔ a ka kan de la. Sabu dønniya jinini de ko don; dønni dun bε se ka lase kan bε la. Lakɔlikaramogɔw la, olu fɔlɔ de y'o faamu fo ka jen n'a ye k'u baarakebolo yelema ka bεn o nakiuna ma. Mamadu Lamine Hayidara y'a ka kalan jiidi lakɔlisoba ENSUP la, ka segin ka na ke Segu dugumakalansow jemogoyaso kuntigi ye 1992 fo 1998 san.

Kabini Njifinna lakɔliso karamogoya la, fo ka taa a yere sɔrɔ Mali kalanfeerew be tige baarada min na, n'u ko a ma ko IPN. Jinini baara minnu tun ka kan ka ke walasa ka kan kuru k'a bεn lakɔlisow ka dønniya lase cogo ma, an ka sirifike in tun jeyɔrɔ man dɔgɔ o baara la IPN kɔnɔ. O bolofara min jesinnen be kanko ma, a y'o jemogoya ke 1990 san na, ka jinini ni kiimeli bolofara fana jemogoya ke 2001 san na.

Mali la, lakɔlikaramogɔ caman tun ma dankaniya kan ninnu ka don kalansow kɔnɔ. Mamadu Lamine Hayidara jenna ni kalanfeere kura nalen in ye: Dønniya o dønniya bε lase kalansow kɔnɔ, o dønniya bε ka lase kalanden yere ka kan na. Njifinna denmisèn ka jate kalan u ka kan na, u ka dugukolodɔn ni farikolodɔn ni bangudɔn (U ko min ma faransikan na ko géographie, sciences naturelles, ani sciences physique) ni dønniya kerèn-kèrennen bε jini ni an ka kanw ye.

An bε Ala tanu bi, mɔgɔ caman y'a faamu ko an ka kanw jeyɔrɔ ka kan ka bonya dønniya jinini na. Nka gelya min bε o kalanso kura ninnu na, o ye gafeko ye. Kerenkerennenya la kan maben gafew. Mamadu Lamine Hayidara ka jinini tun jesinnen be bamanankan maben ma, ale ni tɔnjɔgon dɔw. Ka gafew sèben, minnu bε bamanankan ni fulakan mabenw lakalanni nɔgɔya karamogɔw bolo. O garew ka kan ka bɔjūn in Aïa sɔmni a ma.

Fasokanu min bε Mamadu Lamine Hayidara la, a kera sababu ye ka bamanankan don kalanso minnu kɔnɔ, a kera sababu ye gafe minnu ka sèben an ka kanw na, o baaraw nɔ yeli de na a tɔnjɔgonw neji cε! Ala ka hine Mala la, k'a dayɔrɔ suma, k'a sara ke alijine ye lahaba. Sabu fasokanu fana ye limaniya dɔ ye.

Amadu Tanba DUNBUYA
Kankon seko jinini kela don
Maaya Dønniya Jininida la
Bamako

P O Y I :
**K A L A N K O
S O F A W**

E cε,
Aw ye fakanw fɔ
K'a jε !
O de bε
An dønkow sinsin,
K'u lataa jε,
K'an danbe yanga,
K'a bɔ dønbaalafili la..
E cε,
A ye fakanw fɔ
K'a jε ani k'u sèben.
O ba dønniya sɔrɔsi a teliya
Ka ladamuke,
Sigi kolo kan.
E cε,
Aw y'an fakanw
Don da la
An ka jεtaa ntuloma don !!!
Modibo Samakun Keyita

DIBIFARA

Sigida : Lafiayabugu, Bôlon 442, Komini 4nan Bamako Kafo, Mali jamana
Negejuru : 645 96 22 / 639 83 13 ; @ : dibifaramali@webmails.com

Labɔlikurtigi : Yusufu Jalo

Dømènɔgonw : Modibo Jalo, Modibo Samakun Keyita, Mahamadu Bolezogola, Jigizan Kone, Daramani Tarawele, Jokelé Jara, Kasimu Kone (USA), John Hutchison (Boston),

Labugunda : HAMIN IMPRIM - Bamako

Bôlon Hake : 3000

**DNEB n'ɔ ye Jamana
Dugumakalanko
Baarada ye, ale de ye
nin bɔko musaka ta.
A te feere**